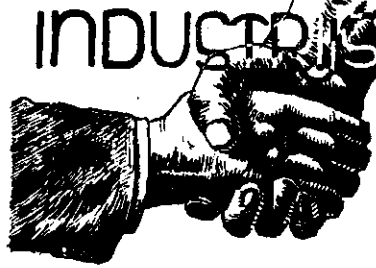

TOVARNISHI VESTNIK

LETO: 1
KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE
JESENICE-FUZINE

Št. 10.

*Slovenska industrija
ni industrija druge vrste!*

Pozdravljamo!

Iz zgodovine železarstva

5000 let nazaj...

Alfons Müllner piše v svoji knjigi, ki obravnava železarstvo v alpskih deželah, tudi nekaj o prazgodovini železarstva. Vsa tista stara zgodovina je ohranjena največ po opisih vojn in bojov. Ako brskamo po preteklosti in iščemo razvoja kakoršne koli panoge, vedno moramo seči po junaštvi, bojih in vojnah, tako žal tudi v železarstvu. Pesniki in zgodovinarji iz tiste in iz poznejše dobe vedo povedati, da so se morali Grki in Rimljani bojevati s primitivnim orožjem iz lesa in kamna in da Evropa ni poznala kovinarstva. Orožje iz kovine so bojevali Grki in Rimljani upoznali baje šele po useljencih, ki so prišli iz Azije. Tam je bila kovinarska obrt že razvita. Tako opazimo tudi tu, da je bila Azija nekdanja visoki stopnji civilizacije. Da celo, ako zasledujemo računsko vedo, moramo Aziji priznati, da nas je prehitela. Müllner je celo drzno zapisal, da je Italija dobila vso svojo kulturo po ladjah, ki so poslovale in prihajale iz Azije.

Zelo zelo stara pa je tudi kovinarska obrt pri Egipčanih. V Wadi - Mag-

hari na Sinaju so pridobivali baker, baje že okrog 3300 let pred Kristusom torej še prej, preden so bile zgrajene značilne egiptovske piramide. Prvo tako piramido je zgradil Chufu, ki je izkoriščal bakreni rudnik. Poznejši faraoni so označili, da je bil rudnik izkoriščen tudi po naslednikih. Izkoriščenje rudnikov pa najbolj dokazujejo plasti žlindre, ki ležijo na tem mestu. Med Nilom in Rdečim morjem so v času Ramsesa II. pridobivali zlato. Tam so našli ostanke, ki kažejo, da je stalo tu nad 2000 bivališč. Daleč naokrog pa ležijo tisoči ton žlindre od rude, ki je vsebovala zlato. Pridobivanje železa pa so odkrili pri Egipčanih nekje v bližini bakrenega rudnika Maghara pri Surabit-el Khadur-ju. Tam ležijo ostanke žlindre, ki vsebuje še 52% železa(!). Po tem bi se moglo sklepati le na zelo zelo primitiven proces pridobivanja. Značilno pa je, da pripisuje zgodovina črnecem, ki so bivali južno od Egipčanov (Abesinci) in v osrednji Afriki, znatno razvito primitivno železarsko industrijo, ki sega nazaj v najstarejše čase. V Etiopiji so zasledeni železni okvirji in baje tudi verige. Najstarejši izvor pripisujejo že-

odstotno investira in — če hočemo — tudi zapravlja denar v Sloveniji, v naši revni slovenski zemlji.

V to mučno ozračje pa so končno le spregovorili jugoslovanski strokovni krogi, ki so zavrnili nestrokovnjaško propagando tistih, ki o jugoslovanski železarski industriji nimajo nikakega pojma, nego se v to vprašanje vmešavajo iz čisto drugih pogledov. »Jugoslavenski Gvoždar« je jasno opredelil to vznemirjanje kot delo političnih spekulantov. Iz sestavka, ki ga ponatiskujemo iz omenjenega lista, je razvidno, kako stališče zavzemajo strokovni krogi do rasti in prospeha jugoslovanske metalurške industrije in kakšen je njihov odgovor na vprašanje Jesenice — Zenica. Mi iskreno pozdravljamo to močno besedo, pozdravljamo v njej tudi

prijateljsko zadržanje do slovenske podjetnosti, ki je bila zapostavljena in sumničena z najrazličnejšimi podtikavanji vso dobo žive propagande za novo železarno v Zenici. Prepričani smo, da bodo strokovne, prijateljske in stvarne besede glasila jugoslovanske železarske trgovine in industrije naše razumevanje pri vseh tistih, ki vodijo in usmerjajo delo velike jugoslovanske domovine. Prepričani smo tudi, da bo nastop strokovnih krogov razorožil vse tiste elemente, ki so hoteli stoletno slovensko železarstvo izločiti iz naše skupne državne podjetnosti ter so jo skušali naslikati kot neko tujo in nepotrebno konkurenco samo radi tega, da bi napasli svoje egoistične cilje. Mi to novo miselnost pozdravljamo.

A. Kuhar.

Okrog vprašanja Jesenice—Zenica se je močno vzdrževala miselnost, ki je resnično ogrožala obstanek in bodočnost jeseniških železaren. Dejstvo je, da je ta miselnost povzročila škodo ne samo slovenskim železarnam, nego gotovo tudi mirnemu delu in zdravemu razvoju celokupne jugoslovanske metalurške industrije. Znani so nam sestavki, ki so polnili rubrike južnih listov in revij in ki so bili naročeni za propagando Zenice. Res da so bili ti sestavki pisani v nestrokovnjaškem in inseratnem stilu ter zato za strokovno misel in za gospodarsko delo nevažni, vendar se je tistim sestavkom posrečilo ustvariti ozračje, ki je ustvarjalo slutnje, da so v naše železarsko gospodarstvo posegli nepoklicani, nestrokovnjaški egoistično-spekulativni elementi. Da, objavljeni so bili celo inserati, ki so močno podčrtavali, da bo postavljeno v obrat »domače« podjetje, ki bo delalo z »domačimi« delavci, kakor da bi 5000 slovenskih kovinarjev ne bilo v sestavi domačinov in kakor da se slovenska industrijska podjetnost izloča iz okvira domače podjetnosti. K tej naročeni in umetno vzdrževani miselnosti se je pridružilo še zadržanje v naših lastnih slovenskih krogih in ni še mesec dni od tega, ko je neka periodična publikacija v Sloveniji nastopila z očitki, da je jeseniška podjetnost nemška. Ako upoštevamo zgoraj omenjeno močno propagando slovenski industriji nenaklonjenih krogov, potem vidimo, da je tista propaganda potegnila za seboj tudi nekatere slovenske ljudi, da so tu nadaljevali započeto nerazpoloženje proti jeseniški industriji. Ako skušamo kolikor toliko razumeti nenaklonjeno miselnost konkurenčnih krogov do naše podjetnosti, moramo tu močno poudariti, da ne moremo razumeti naše lastne slovenske miselnosti, ki skuša ustvariti sovražnost proti podjetju, o katerem ve, da sto-

Naši zgodovinski dokazi:

Moštvo plavžarjev na Javorniku s šefom g. Kokaljem

leznemu komadu, ki ga je leta 1835. odkril v piramidi Chufu arhitekt Perring. Ta kos železa je 6 mer dolg in 2 meri širok in ima zelo točne ogle, ki so ravno vrezani. Leta 1837. je tudi J. R. Hill našel v isti piramidi kos železa, ki ga je prinesel v Anglijo, da so ga analizirali. V njem so našli sledove niklja in ogljika, kar je dokaz, da to ni bil meteor. Belzoni pa je našel pod noko slingo pri Karnaku kar lepo ohranjen železen srp. V poznejši dobi (okrog 1500 pred Kristusom) se železo že često omenja. Na spomenikih se železo označuje z »men« in je označeno z modro barvo. (Vidimo, da se železo še danes v risbah velikokrat označuje z modro barvo). Kjer ni pravih dokazov, tam so vedno borbe; tako gre tudi boj za prvenstvo kulture med Egipitom in Mezopotamijo. Ta boj bojujejo zgodovinarji. Tako smo tudi tu navezani na verjetnost posameznih dokazovanj. Egiptologi pravijo, da je Mezopotamija prejela kulturo iz Egipta. Prijatelji Mezopotamije pa trdijo zopet nasprotno. Nas, ki smo kulturno rasli na vplivih Azije, ta tudi bolj zanima. Mezopotamci (prebivalci med rekama Evfrat in Tigris) so poznali nekaj kovin že v prazgodovini. Poznali so zlato, srebro, baker, cink, svinec in železo. Železo so nazivali »barsak«; Babilonci in Asirci pa »parzillu« in »abaru«. Sumeri, najstarejši predsemitski prebivalci Babilona, so govorili podobno Turkom. Zgodovina pravi, da je bil to napreden rod. 4500 let pred Kristusom so iznašli princip parnega kotla. Od njih je pronicala kultura v ostale dežele. Pri tem rodu je mnogo dokazov, da je bilo tam železarstvo dobro razvito in so postavljali kar železne spomenike; imeli so tudi že železen denar. V Korsabadu je v palači Sargonsa drugega odkrila zgodovina celo železarsko skladišče, dolgo 5 in široko 2 in pol metra. V tem skladišču je bilo polno železarskih izdelkov. Našli so žebelje, zakovice, dlata, verige, sekire i. dr. Na teh predmetih se je videla tudi obdelava: že-

lezo so tudi vrtali. Ladja, ki je iz Azije vozila te zgodovinske dokaze, se je pri Siciliji potopila.

Naše slike

Izrečno pripominjamo, da si pridružujemo za priobčene slike vso pravico. Ker je večina slik edinstvenih, je vsaka reprodukcija zabranjena in se bo uporaba posameznih slik eventualno dovolila na posebno prošnjo. Tako čuvanje avtorskega prava zahtevajo od nas oni,

ki nam slike odstopajo za tovarniški list. Vabimo vse one, ki imajo lepe stare slike iz železarske zgodovine, da nam jih odstopijo. Slike po uporabi vrnemo. Ako želite, da se navede ime, kdo je sliko odstopil, nam to sporočite.

Spomini iz preteklosti

»Tovarniški vestnik« ima častno nalogo, da odkriva zgodovino železarstva v naših krajih. Hočemo izpričati stoletni obstoj železarske obrti, na kateri se je razvila naša industrija, da poudarimo s tem nujnost in pravico nadaljnje rasti naše tvornice. Mi nismo tu od včeraj, ko je tako ukazala morebitna boljša konjunktura, zato ne moremo prenehati jutri, če bo tako ukazala slabša konjunktura. Naša zgodovinska rubrika je zato delo našega ponosa. Istočasno pa je to poglavje, ki še ni zbrano do vseh podrobnosti. Možno, katerih življenje in spomini segajo nazaj kakorkoli, vabimo Vas, da nam pošljete vsake podatke iz železarske zgodovine. Sporočila pošljite na upravo »Tovarniškega vestnika« KID, Jesenice. Tistim, ki so take prispevke že poslali, se najlepše zahvaljujemo. Ob koncu letnika bomo prinesli izkaz vseh onih, ki so zbrali zgodovinske podatke za našo zgodovinsko rubriko. Podatki naše delovne zgodovine naj ne zamrejo in naj tudi ne leže po orumenelih zapiških na zaprašenih policah, nego naj dokazujejo tradicijo naše industrije in naj gredo med naš rod. Zgodovinska poglavja ne ponatiskujejo samo letnic nego kažejo pridnost, vztrajnost, delo in trpljenje, t. j. osnove, na katerih je Slovenec razširjal in gradil svojo industrijo; podpor naš kraj za svojo delavnost ni dobival.

Po Porurju

Ogled inozemskih železarskih tvornic

Nameščenci in delavci KID na študijskem potovanju po Avstriji, Češki in Nemčiji
(Nadaljevanje.)

V števil. 7. »Tovarniškega vestnika« smo s poročili o študijskem potovanju prišli v mogočni železarski svet — v Westfalijo in Porurje ob zapadu nemške države. Omenjene so bile prve splošne zanimivosti. V nadaljnjih sestavkih bomo zaključili omembe iz poročil naših dveh nameščencev, nakar bodo sledila poročila delegatov.

Železarske organizacije

Kot že omenjeno, je železarstvo v Porurju in Westfaliji središče evropske železarske industrije in je tu zbran kompleks tvornic, ki zaposlujejo z ostalo stransko industrijo nad 160.000 kovinarskih in rudarskih delavcev. Lahko si mislimo, kaka rivaliteta se bi razvila med številnimi tvornicami, ako bi te ne bile vodene in upravljane po močnih upravnih, tehniških, gospodarskih in finančnih združenjih. To bi tudi ne bilo nemško, saj smo pri tem narodu navajeni,

da je discipliniran in organiziran do vseh skrajnosti. To sliko vidimo tudi v nemškem gospodarstvu in dobimo vtis, kakor da tudi nemška železarska industrija koraka po udarcih maršev nemške discipline. Nemcem to menda prija, kako pa ugaja nam, za to se gotovo ne zanimajo.

Sedež železarskih združenj za ves železarski okoliš je v lepem mestu ob Renu — v Düsseldorfu, ki se od ostalih mest v tistem kraju najbolj loči radi čistote. V mestu samem ni nobene velike industrije, ki bi prašila hiše in ozračje, kakor je to primer v ostalih bližnjih mestih. Düsseldorf šteje nad pol milijona prebivalcev in je eno najlepših mest Nemčije, zanimivo in poznano tudi po zgodovinskih in kulturnih značilnostih. Tu posluje centralno združenje jeklarov, ki daje smernice vsem včlanjenim tvornicam. Organizacija združenih jeklarov vodi najtočnejši pregled za vse prilike, ki nastopajo v podjetjih. Statistika je iz-

vedena do skrajnosti. Združenje jeklar-
ren, kakor tudi posebno društvo nemških
kovinarjev se v svojem strokovnem od-
seku zanimata za vso obratno gospodar-
stvo, proučujeta metode dela, proučujeta
in uvajata racionalizacijo itd. Združenje
se zanima za razpored in višino produk-
cije in urejuje tudi kreditna vprašanja.
Preko združenja gre tudi prodajni pro-
met. Vse to vodstvo in uprava centrale
pa ni mišljeno skrajno. Vsaka tvornica
obratuje v tej zvezi samostojno; pred-
nosti proučitve, ki jih daje združenje, so
vsem le mnogo bolj na razpolago kot pa
diktat, edino izrazitejšo oporo imajo
podjetja od združenja v urejevanju pro-
dajnih in finančnih prilik. To enotno
vodstvo, ki uspešno posluje nad sicer sa-
mostojnimi obrati, ima mnogo zaslug, da
je napredek nemških železaren tako vi-
den, viden predvsem v ekonomiji dela.
To združenje kovinarjev v Düsseldorfu
je nameščencem KID oskrbelo tudi pro-
gram za ogled tovarnen in za študij posa-
meznih obratnih panog. Že iz tega pro-
grama je razvidno, kako daleč sega vpo-
gled centrale v posamezne industrije.

Zmehanizirano knjigovodstvo

Značilnost zase je zmehaniziranje
pisarniškega dela po Holerith - sistemu.
Holerith - način izračunavanja vseh mo-
gočih računskih izkazov za najrazličnejše
statistike je za nas skoro nedojmljiv
svet. Stroji izvršujejo dela v takih fine-
sah, da človek ostrmi. Tu bi bilo treba
šteti, koliko delovnih moči je nadome-
ščenih po strojih, vendar v napredku se
to ne misli. Revni svet zahteva ceneno
življenje, napredek, tehnika in racionaliz-
acija pa najbolj ekonomsko izrabo časa.
To kar delajo stroji Holerith - sistema
bi morala opravljati armada ljudi skozi
ves mesec; stroji zavrtijo vse to do naj-
podrobnejših rezultatov v treh dneh in
pri tem sami kontrolirajo napake, sami
izbirajo panoge statistike, sami »misli-
jo«; če je treba to ali ono prihraniti za
nov račun itd., itd. Nehote obstoji človek
pred vprašanjem, ali je res, da smo ljudje,
ki sedimo za temi stroji, postali manj
pametni od strojev. Delo na teh strojih
ni več, kakor sklapljanje in odklapljanje
stikal. Holerith - dekleta, kakor smo na-
zvali ta redka pisarniška živa bitja, ki še
sede v pisarnah, imajo zaposlitev v tem,
da ena opravlja več strojev, imajo pa še
čas, da se lahko razgovarjajo in začude-
no gledajo v goste, ki vrtijo klobuke, me-
sto, da bi pozdravili po hitrijevsko. Tu
in tam je ob mizah videti uniformirane
nacionaliste, kar je v nemških mestih obi-
čaj. Naj bi tu ne izostala pripomba, da
moramo v Nemčiji videti na vsak korak,
kako Nemci spoštujejo, cenijo in ljubijo
svojo domovino. Za nas, ki smo v tem
pogledu tako dostojni in skromni, je to
nauk s kolom po glavi.

Državni gospodarski muzej

Kadar pride kdo v roke prej omenje-
nemu združenju nemških kovinarjev ali
združenju jeklarov v Düsseldorfu in tam
prosi za oskrbo študijskega programa,
potem naj se ta zaveda, da bo zaposlen
vsako minuto in da bo moral korakati po

Življenjska pot jeseniškega kemičarja

**Viljem Vakonik, bivši uslužbenec KID, postane generalni direktor in lastnik
tvornice ter generalni konzul v Španiji. Novembra meseca lanskega leta
je bil v španski državljanski vojni ustreljen.**

Višji inženir g. Ing. Haiser, ki
hrani gotovo najobširnejšo kroniko
jeseniške železarske družbe, nam je
k sliki, ki smo jo prinesli v števil. 7. in
jo danes ponovno priobčujemo, na-
vedel zanimive dopolnitve. Na sliki
poleg ogljarjev, ki dovažajo oglje za
plavže, je tudi kemičar Viljem Vakonik
(drugi od leve na des.), ki je prišel h
KID okrog l. 1896. Tu je ostal le ne-
kaj let. Vakonik je bil sin trgovca iz
Litije. Visoko šolo je dovršil v Grad-
zu. Pri KID je nekaj časa nadome-
stoval delo višjega inženirja g. Haiser-
ja, ki je odšel k novim visokim pe-
čem v Servolo (Škedenj). Iz Jesenic
je odšel na Moravsko in od tod takoj
k poznanemu konstrukterju kotlov-
nih naprav g. Poetter-u v Nemčijo.
Podjetje Poetter je Vakonika poslalo
v Bilbao v Španijo. Tu je imel fant
izredno srečo. Poročil je hčerko ge-
neralnega direktorja podjetja pri ka-
terem je služboval. Ta poroka ga je
napravila končno za lastnika tovarne
v Bilbao. Generalni direktor in last-
nik veletvornice je postal še general-
ni konzul Avstro-Ogrske za Španijo.
Vakonik je v tem svojem novem po-
ložaju še obiskal našega viš. inženirja g.
Haiserja in svoj rodni kraj Litijo. Na tem
obisku ga je spremljala tudi živahna Špan-
ka — njegova mlada žena, da je videla
moževno domovino.

Državlanska vojna v Španiji pa je
zaključila življenjsko pot slovenskega
rojaka. Umakniti se je hotel s svojo ženo
izven španskih mej. Pri odhodu so ga

Vakonik med ogljarji

ujeli rdeči vojaki in ga na mestu ustrelili.
Zeni je uspelo, da je zbežala k nacio-
nalistom. Pri Vakoniku so menda našli
neke znake, ki jih niso razumeli (menda
neke kemijske formule) in so jih sma-
trali za tajne znake, kar je dalo vzrok za
strel. Tako je končala življenjska pot
našega nekdanjega sodelavca — agilnega
slovenskega rojaka.

navodilih, dokler, da se bo ves zmučen
začel zahvaljevati, da je dovolj videl, da
je vse videl in da nič več ne želi. Tudi v
tem pogledu so Nemci na mestu. V so-
boto, ko je bil odhod v okoliške železar-
ne že pozen, sta morala nameščenca KID
sistematično začeti z delom kar v Düs-
seldorfu. Prvi študij je bil v ogledu dr-
žavnega gospodarskega muzeja. Muzej
je urejen tako, da človeka smotreno za-
grabi in ga uvaja v moč nemške volje,
nemškega ponosa, da zna potem tudi
nemško gledati v gospodarskem oddelku.
Tudi tu se bi lahko učili nemškega pono-
sa na svoj rod in svojo domovino. Naj-
prej so razpredeljene rase. Nemška rasa
se loči. Nemec je »blond«, Nemka lepa.
Po vrsti so razpredeljene še druge rase
ljudi. Naš rod je tu predstavljen po di-
narski rasi, katero predstavlja Črnogo-
rec s svojim izklesanim obrazom in zna-
čilnim orlovskim nosom. Potem pride
kotiček judov. Tam so same packe; vi-
diti je denarja - željne oči, pesti z vre-
čami denarja, in čudno je, da je slikarju,
ki je slikal prikazen juda, uspelo zanesti
na sliko vse ono, kar Nemci judom oči-
tajo. Tista rasna Nemka, ki gre skozi ta
muzej, bo gotovo sama zbežala mimo ju-
da in zanjo ne bo treba zakona, ki pre-
poveduje Nemkam poroko z judi. Ko se

končajo rase, pride revija, ki kaže rezul-
tate smotrenega dela v državno - politi-
nem oziru nemškega naroda. V tem so
Nemci mojstri! Človek ne more popisova-
ti, še gledati tako sistematično je za
slovensko dušo in za slovenske oči pre-
tesno. Oddelek železarskega gospodar-
stva prične z zgodovino, prikazuje stare
naprave, prikazuje preseke in funkcije
železarskih rudnikov, izobrazbo, šolstvo
itd. Med modeli, kateri na pritisk gumba
obratujejo, so postavljeni diagrami o de-
lu in produkciji v raznih strokah. Znači-
len je tudi promet. Vidimo lahko vsa mo-
goča vozila, ki se na pritisk gumba pre-
mikajo po svojih hitrostih. Tu vidimo,
kako nadkriljuje vsa ostala prometna
sredstva — aeroplan. Ladja se prav leno
premika. Muzej je mišljen kot visoka šo-
la, vendar je tak, da mora človek že prej
nekaj vedeti, preden pride vanj. Namen
je pa malo preočit in tu pa tam preoster
za resnost, ki jo pričakujemo pri takih
institucijah. Lepo pa je podano spošto-
vanje do materinstva in propagande za
množenje nemškega ljudstva ne manjka
nikjer. Oglednika KID sta imela pred-
nost, da sta muzej ogledovala brez
spremstva in tolmačenja. Po tem ogledu
je program vseboval ogled posameznih
tvornic v okolici. O tem prihodnjič.

Za procvit jugoslovanske železarske industrije

Pojav Zenice. Važne ugotovitve strokovnih krogov. Slovenska industrija ne sme biti prizadeta.

»Jugoslavenski Gvoždar«, glasilo za železarsko trgovino in industrijo, ki izhaja v Zagrebu, prinaša važno razpravo o novem pojavu v železarski stroki v Jugoslaviji. Pod naslovom »interesne linije KID in Zenice« je priobčen sestavek, kakršnih v takih poglavjih še sploh nismo brali. Nov položaj je prikazan objektivno. Veseli nas, da je iz publicistike, ki je na jugu spremljala reklamo Zenice, izostala sovražnost do slovenske industrije in do našega podjetja. »Jugoslovanski Gvoždar« omenja med drugim:

...»S pojavom Zenice smo dobili v jugoslovanski železarski industriji veletvornico (giganta), ki zahteva širokega polja za svoje delo in za svojo ekspanzijo. Železarna v Zenici je bila do nedavna delniška družba, ki je poslovala v malem in ni resno konkuriralo ostali železarski industriji, najmanj pa Kranjski industrijski družbi na Jesenicah. Odkar pa ima na železarni v Zenici svoj delež država, dobiva zeniška železarna povsem drugo delovno smer in cilj ter postaja nevaren tekmecc v železarski stroki. To je stvarnost, s katero je treba računati. Nastali sta tako dve interesni liniji: državna in privatna industrijska podjetnost. Jasno je, da se da s pametno razdelitvijo dela in produkcije zadovoljno rešiti tudi to vprašanje tako, kot to zahtevata nujnost in interes privatne iniciativnosti in podjetnosti. Naj omenimo k tem interesnim sferam še naslednja pojasnila:

Kakor vemo, je Zenica uvrščena v rang težke industrije in tvori osnovo naše obrambne industrije. Naše mnenje je, da naj bi Zenica to tudi ostala. Privatni industriji pa naj bi prepustila proizvodnjo trgovskega železa. Na ta način bi bila zaščiteni tudi privatna podjetnost in bi taka ureditev koristila tako Zenici kot Jesenicam. Korist bi bila dosežena s tem, ker bi se ne vznemirjala tržišča s konkurenčno borbo, nego bi vsaka industrija lahko mirno delovala na svojem področju, za katerega bi se uredila po gotovem razdelilnem načrtu. V takem primeru razvidimo, da bi se omenjeni dve industriji medsebojno izpopolnjevale in da bi s solidnim in mirnim delom na svojih področjih značili moč in ponos privatnega in državnega podjetništva.

Žal se je to vprašanje reševalo enkrat na škodo ene, drugič zopet na škodo druge. Ne vidimo vzroka, da bi se morale napadati ena ali druga teh naših najjačjih industrij v državi. Ako so tu kakšni napadi, jih ne moremo tolmačiti drugače kot politični lov, drugih razlogov ne moremo videti. Politika naše države mora iti za tem, da omogoči Zenici razvoj do mere »jugoslovanskega Kruppa«. Potrebno je, da se razširja tudi Zenica. Prav iste pogoje pa mora istočasno dobivati tudi privatna industrija. Njena nujnost je, da napreduje z Zenico korak za korakom, da se razvija z istim tempom, kakor Zenica, pa četudi leži na dr-

žavni meji. Kadar pride tujec v našo državo, naj vidi takoj ob vstopu v našo državo močno železarsko industrijo, ki obratuje na meji istočasno v korist, moč in ponos države. Napačno je nasprotovati vsakemu razširjanju industrije na meji in za to ne obstojajo nobeni razlogi. Modra zunanja politika, ki jo vodi vlada s sosednjimi državami je najboljšje jamstvo, da obmejna podjetja ne bodo prizadeta. Za primer vojne pa je zopet vseeno, kje kaka industrija leži, ker moderni avioni ne poznajo več nobenih zaprek. Danes je puškometna razdalja za industrijo istotako nevarna, kakor še take daljine, če stopijo v akcijo aeroplani. Aeroplani preplujejo v eni uri nad 300 km in njihov učinek je hujši od akcij na

puškomet. Smešna in deplasirana je torej akcija, naj se ta industrija premesti v središče države. Cilj te trditve in te akcije more biti edinole egoistično spekulativna namera. Naši odločilni krogi se ne bi smeli pustiti zavajati po takih glasovih in namerah, nego naj gredo po prvotno načrtani poti povzdiga metalurške industrije v državi.

Država, ki ima razvito in močno železarsko industrijo, ima prednost obstanka v vsakem pogledu. Metalurška industrija pomeni pri vsaki državi njeno moč in njeno bogastvo. Načrt za razdelitev podjetnosti med Jesenicami in Zenico bo le v korist državnim interesom za povzdigo železarske industrije, zato je treba energično razorožiti vse tiste elemente, ki trosijo naokrog lažne kombinacije, kako je treba demontirati obmejno industrijo. To ni v interesu države, to ni v interesu državnega ugleda in državne obrambe in tudi ne v interesu proizvodne kvalitete. S pametno razdelitvijo proizvodnje bo pridobila država na moči in na ugledu, na državno - obrambni sigurnosti, narod pa na blagostanju.

Še enkrat — »Čas je zlato«

Z namenom, da ustrežemo kjerkoli moremo in da objavimo vsako stvarno razpravo o delu v naši podjetnosti, prinašamo tudi spodnji sestavek. Pripomniti pa moramo, da naj bi polemični stil pisanja v našem listu izostal. Polemiko naj prinašajo drugi, neresni listi in lističi. Naša skupnost ima resnega dela veliko, poleg tega pa cilj in namen druženja, mirnega in uspešnega dela za skupno korist. Četudi je bil sestavek anonimno poslan, in četudi ne more zakriti neke nenaklonjenosti, ga prinašamo z edinim namenom, da se objasni in uredi vse, kar bi moglo koristiti naši skupnosti. Ako je iz članka izpuščena osebnostna ost, je to le v korist sožitju.

Pod tem naslovom je izšel članek v četrti številki »Tovarniškega vestnika«. Ta članek je napisal mož strokovnjak, ki je bil zaposlen ne le pri KID, temveč tudi v drugih valjarnih v inozemstvu. Kdor je ta članek čital in kdor delo pozna, je moral reči, da je res tako. Mi vsi, ki smo pri tem delu zaposleni, smo mu hvaležni. Zakaj povedal je to, kar smo mi vedno trdili. V drugem članku, odgovoru, v osmi številki »Tovarniškega vestnika«, pa je polno neresnice, napisane z namenom, da se pokažejo zankarji podjetju in javnosti kot nekakšni lenuhi, debaterji in površneži. Naše delo zahteva celega moža in smo stalno v življenjski nevarnosti. Od naše spretnosti je odvisna višina produkcije. Predvaljavca hoče pisec postaviti v najlepšo luč, delavstvo pa dobiva očitke, ki ne držijo. Pisec trdi, da iz lastnih izkušenj ve, da, čim dalje čaka, tem slabše so izvršena pripravljalna dela. Kako smešna je ta trditev! Vsi točno vemo, da imamo zankarji za pripravljalna dela 20—30 minut časa. Kar je več, si že grajan od predvaljavca. Ta pa je kot rezervni predvaljavec to delo opravljal še dalj časa. Kako pa je bilo opravljeno to delo, povedo in lahko do-

kažejo zankarji, ki so za tem popravilom nešteto krat popravljali med obratovanjem. Mnogokrat pa smo morali progo ustaviti in popraviti, ako smo sploh hoteli nadalje obratovati. Opozarjate nas, da naj držimo valje v redu. Prav je tako! Kako pa se je postopalo, ko smo še valjali na tri izmene? Ako je hotel zankar urediti valje in regulirati železo, je bil opozorjen, da mora pustiti pri miru, da nič ne zna itd. Ko pa se je pozneje »zaboškalo«, je bil kriv zankar, ne pa nepravilna razdelitev pritiska na železo. Dostikrat smo zankarji regulirali in popravljali, ko se je predvaljavec odstranil od proge, samo da smo imeli mir in bolje obratovali.

Apelirate, da naj ustavljamo zadnje konce zank. To tudi vse vršimo 100 % bolje kot so delali včasih. Kajti mi danes ne poznamo zankarja, ki bi metal v kanal sipo, da mu ne bi bilo treba loviti zadnjih koncev. Vemo pa, da se je prej tako delalo. Nočemo pretiravati. Ali podarimo pa, da smo kot 14 letni fantički prišli na delo v ta obrat, pobirali smo odpadke in moramo reči, da jih je bilo prav precej. Pripomnimo tudi, da se je prej, ko je bil še nekdo drugi tudi zankar, produciralo 29.000—32.000 kg žice. Sedaj pa je narasla produkcija na 40.000—50.000 kg na osem ur. Niso se pa naprave na žični progi prav nič izboljšale ali racionalizirale. Obratno: dobili smo še vsak po eno vtikalo, kar pomeni za zankarja, da mora pri delu še bolj paziti, ker mu tečejo tri žile nenkrat. Niso se pa popravili kanali ne zadaj, ne spredaj, kar je za žično progo najbolj važno. In če pri teh napravah zankar zameša tekočo žico, ni nič čudnega. Ako mu zadnji konec zanke, ki ga ni mogel ujeti, utrga eno, ali celo obe žile, ne more noben uvideven človek, ki delo pozna, očitati, da se je to zgodilo zaradi lenobe ali malomarnosti. Ko pa je bil pi-

sec omenjenega sestavka sam zankar, je tekla samo ena žila. Le malokrat dve, pa ste prav tako zamešali in delali podjetju škodo, mojstru pa jezo. Nadalje nam očitate, da smo med delom peli. To pa ne drži, ker med valjanjem prepevati je nemogoče. Kar pa se tiče rezervnega zankarja, naj bo vedno na svojem mestu, dodamo tole:

Rezervni zankar kakor tudi mazač valjev imata med valjanjem tudi važno delo. Primeri pa se včasih, da nastane defekt na več stranch hkratu. Takrat

sam ne ve, kje bi najprej popravil in le srečnemu naključju se je mnogokrat zahvaliti, da ga ne razrežejo zanke, ker je to delo združeno z največjo nevarnostjo. Zato bi bilo mnogo lepše od vas, da bi delali na to, da rezervni zankar pride v skupino zankarjev. Pozdravljamo pa odstavek v tem članku, ki pravi: Ste polnoletni, za vse soodgovorni, ste kvalificirani delavci in kot taki se zavedajte, da vršite važno, odgovorno in nevarno delo itd.

Zankarji.

Op. ured.: Strokovni odgovor sledi.

Klic športne mladine

Pod tem naslovom je znani slovenski športnik g. C. D. v 7. številki »Tovarniškega vestnika« napisal daljši in zanimiv članek, ki je vzbudil precejšnjo pozornost med jeseniško mladino, ki je včlanjena v raznih telesno - vzgojnih, športnih in planinskih organizacijah.

Njegova naziranja glede sodobne telesne vzgoje mladega človeka, so v glavnem dobro izražena, le konec njegovega članka mi ni povsem všeč in si dovoljujem, da piscu tem potom javno odgovorim na tozadevna izvajanja.

V tem odstavku izraža g. C. D., da mu prihaja na misel močan tovarniški športni klub, ki bi družil in vzgajal novi rod, kateri bi tvoril najmočnejšo oporo obstanku tovarne itd. K tem njegovim mislim in izvajanjem odgovarjam sledeče:

Res je, da bi močan tovarniški športni klub v gotovem pogledu bolj in laže vršil svojo veliko nalogo, kot obstoječe telesno - vzgojne, športne in planinske organizacije, ki hodijo po ločenih potih. Vendar pa bi verjetno ne dosegel tistih velikih uspehov, ki so jih s privatno iniciativo dosegle zgoraj navedene organizacije. Tovarniški športni klub bi verjetno pritegnil v svoj krog stotine mladih ljudi, med njimi tudi tiste, ki bi prestopili iz že obstoječih organizacij, ki se bavijo s telesno vzgojo. Število članov pa ni vedno odločilno za uspehe te ali one organizacije, pač pa ideološke osnove ljudi, njih prepričanje in hotenje, ki bi morda zavzelo enkrat drugi pravec, ki si ga iniciatorji želijo.

Veliki misleci in tvorci velikih nacionalnih telesno - vzgojnih organizacij so učili, da se je za zmage treba boriti z nasprotnikom in z naravnimi in umetnimi ovirami. Borec se mora boriti z vsem, kar se mu postavlja nasproti, on ne sme biti nikdar zadovoljen s tem, kar je dosegel, on mora stremeti dalje k popolnosti, ker mu je usojeno večno gibanje.

Z ustanovitvijo tovarniškega športnega kluba pa bi v veliki meri padla zasebna iniciativa, katera je velika gonilna sila vsakega pokreta. Ta klub bi porušil tisto raven in tisto trenje med poedinci in organizacijami, ki je gibalna sila jeseniškega telesno - vzgojnega in kulturnega življenja, iz katerega so izšli mladi borci in alpinisti prekaljeni v borbah in viharjih. Tako človeku, kot organizaciji se ni v čast boriti s slabiči, pač pa z enaki, največji užitek pa doseže borec takrat, kadar položi na ramena močnejšega kot je sam.

Kadar si bomo sorazmerno enaki borci stali nasproti, kadar bodo povsod eni stregli strojem, takrat bo produkcija v tovarni rasla in se kakovost blaga boljšala, takrat, kadar bomo doma vse najboljše, najceneje in najlepše proizvajali, tedaj nam ne bo ničesar treba uvažati od drugod.

Kranjska industrijska družba je bila že dolga leta sem v pogledu dajanja dopustov telovadcem in športnikom zelo širokogrudna. S plačanimi dopusti jim je omogočala večtedensko vežbanje doma in udeležbo na velikih mednarodnih in olimpijskih tekmah v tujini. Upajmo, da bo

tudi v bodoče telesno - vzgojno in športno gibanje krepko podpirala s tem, da jim bo prepustila zemljišča za skakalnice in igrišča in druge naprave. Najbolj izdatno pa bi podprla razvoj športa in telesne vzgoje, če bi s stipendijami podprla one domačine z ustrezačo izobrazbo, ki bi posočali višje telesno - vzgojne tečaje in visoke šole za telesno vzgojo in proučevali športne naprave in vzgojne metode doma in v tujini.

S takim neobveznim podpiranjem obstoječih edinic bi podjetje največ storilo za telesno, duševno in нравstveno vzgojo delavske in meščanske mladine.

V nekaj letih bi se razvila krepka, sveža in zdrava generacija, ki bi dorusla vsem velikim nalogam in potrebam, ki jih terjajo nove razmere in čas. Kjer so telovadišča, igrišča, kopališča in planinski domovi, kjer živi zdrava in proti vsem vremenskim spremembam odporna generacija — tam bolnice nimajo velikega obiska. Mladina naj raje vstopa v obstoječe telesno - vzgojne, športne, kulturne in planinske organizacije, kjer je mesto za mlade ljudi. Tovarniški športni klub pa naj le mirno izostane, ker nas izkušnje dolgih let učijo, da so gotove organizacije po večletnem obstanku pričele borbo proti tistim, ki so jih priklicali v življenje.

M. S.

OBVESTILA

Nomeščenci KID. Dne 8. aprila zvečer se bo v prostorih tovarniške kazine vršil redni letni občni zbor »Društva nameščencev Kranjske industrijske družbe«. Na občni zbor vabimo in opozarjamo vse tovariše. Osebo bo vsakemu dostavljen še program občnega zbora. Prosimo, da vnaprej odločite ta datum za svojo stanovsko organizacijo. DNKID.

Razglas!

o izidu glasovanja pri volitvah delegatov in njihovih namestnikov za krajevno skupščino bratovske skladnice na Jesenicah dne 27. februarja 1937.

Od 2553 vpisanih volilcev se je udeležilo glasovanja 1952 volilcev, t. j. 76,45 %.

Skupno število pravih glasovnic, oddanih od vseh glasovalcev: 1943; neveljavnih glasov: 9.

• Dobile so glasov:

kandidatna lista št. 1: 984 (SMRJ),

kandidatna lista št. 2: 440 (NSZ),

kandidatna lista št. 3: 519 (J. S. Z.).

Mandati so bili porazdeljeni na kandidatne liste kakor sledi:

kand. lista št. 1: 46 delegatov in 46 namest.

kand. lista št. 2: 21 delegatov in 21 namest.

kand. lista št. 3: 24 delegatov in 24 namest.

skupaj 91 delegatov in 91 namest.

Izvoljeni so delegati z liste št. 1:

1. 4823 Mulej Ivan, 2. 252 Perko Vencelj, 3. 1157 Kemperle Blaž, 4. 4118 Giorgioni Edvard, 5. 4083 Kos Ivan, 6. 5295 Rozman Franc, 7. 3900 Ažman Lovro, 8. 5837 Kežar Viktor, 9. 80 Verhovnik Jože, 10. 4926 Guzelj Franc, 11. 2597 Bucek Jožef, 12. 5063 Udir Franc, 13. 685 Stražišar Leopold, 14. 4347 Zumer Franc, 15. 3920 Stražišar Jožef, 16. 287 Intihar Anton, 17. 3692 Andervald Ana, 18. 1846 Flajs Ivan, 19. 4099 Gerdej Anton, 20. 331 Koren Ferdinand, 21. 2595 Sirc Franc, 22.

927 Cvetko Pavel, 23. 5504 Pogačnik Ferdinand, 24. 3374 Benedičič Ludvik, 25. 5638 Demšar Stanko, 26. 4809 Novak Jožef, 27. 2610 Braje Filip, 28. 5742 Zaveljeina Viktor, 29. 2281 Močnik Martin, 30. 4342 Thaler Franc, 31. 4326 Pukl Franc, 32. 1859 Ravnik Franc, 33. 3454 Legat Jakob, 34. 1096 Štravs Jožef, 35. 3757 Bregant Ivan, 36. 6116 Gajšek Friderik, 37. 4225 Taler Anton, 38. 5032 Zorman Franc, 39. 446 Smolnikar Albin, 40. 229 Brun Stefan, 41. 3977 Rajnhard Jakob, 42. 3333 Jekler Matevž, 43. 3103 Oblak Pavel, 44. 3199 Prešern Janez, 45. 3189 Rinaldo Mihael, 46. 3224 Kristan Anton. — Z liste št. 2: 47. 69 Avsenik Ivan, 48. 5729 Kalan Matevž, 49. 2757 Piber Jožef, 50. 1603 Pogačnik Franc, 51. 5467 Štravs Vinko, 52. 2005 Župan Valentin, 53. 638 Ferbežar Alojzij, 54. 6214 Lebar Leopold, 55. 2570 Markovič Ivan, 56. 3609 Kralj Franc, 57. 334 Košir Tomaž, 58. 4129 Znidar Mirko, 59. 1938 Kos Janko, 60. 3544 Starič Franc, 61. 195 Hlebanja Franc, 62. 2159 Praprotnik Vinko, 63. 300 Tičar Janez, 64. 2085 Cegnar Jakob, 65. 626 Svetlin Bernard, 66. 6213 Šuput Stevo, 67. 3343 Kogovšek Jernej. — Z liste, št. 3: 68. 2810 Novak Tomaž, 69. 2923 Rožič Jožef, 70. 2012 Smolej Albin, 71. 1908 Zakotnik Franc, 72. 4359 Roman Avgust, 73. 2125 Arncž Peter, 74. 3254 Noč Jakob, 75. 3971 Rihteršič Franc, 76. 930 Glavič Janez, 77. 4133 Ličof Franc, 78. 1979 Smolej Janez, 79. 2446 Rogelj Anton, 80. 4814 Bizjak Janez, 81. 3698 Noč Albin, 82. 4831 Gerdej Rudolf, 83. 4503 Vidmar Maks, 84. 4826 Smolej Valentin, 85. 2139 Rozman Jožef, 86. 2298 Tušar Janez, 87. 3017 Smolej Anton, 88. 3361 Čop Avgust, 89. 585 Bertonec Jožef, 90. 3879 Soberl Pavel, 91. 3152 Bručan Franc.

Krajevna bratovska skladnica, Jesenice.

Primerjava volivnih rezultatov:

Iz primerjave volivnih izidov volitev za obratne zaupnike dne 27. I. in sedanjega zastopstva v Brat. skladnico, dobimo sledečo sliko: Pri volitvah za Brat. skladnico so posamezne liste dobile:

	na Jesenicah	na Javorniku	Skupno
SMRJ	529 glasov	455 glasov	984
JSZ	303 „	216 „	519
NSZ	307 „	133 „	440

Po volivnih rezultatih je pripadlo:

SMRJ	46	kandidatov
JSZ	24	"
NSZ	21	"

Od volitev obratnih zaupnikov v mesecu januarju so se volivni rezultati spremenili kot sledi:

SMRJ I. je takrat dobila skupno 1332 glasov,

SMRJ II. 178 glasov.

SMRJ skupaj 984 glasov.

JSZ je takrat dobila skupno 463 glasov, sedaj skupno 519 glasov.

NSZ je takrat dobila skupno 375 glasov, sedaj skupno 440.

Od volitev v mesecu januarju pa do sedanjih volitev v Bratovsko skladnico je:

SMRJ izgubila skupno 526 glasov.

JSZ pridobila skupno 56 glasov.

NSZ pridobila skupno 65 glasov, vključ manjši udeležbi pri volitvah.

NAŠI JUBILANTI

Dne 24. aprila t. l. bo minulo 40 let, odkar je naš sodelavec g. Franc Hlebanja nastopil službo v naši tovarni. Naš jubilar izhaja iz trdne kmetske hiše Hlebanjove iz Srednjega vrha pri Kranjski gori. Iz te hiše, ki je stara okoli 500 let, je veličasten razgled na Martuljek in na Triglavsko velegorje. V Hlebanjovi hiši v Srednjem vrhu je najsta-

rejši strop v Sloveniji, za katerega se zanimajo razni učenjaki. Francetov oče Andrej, je bil postiljon in je vozil potnike in pošto z Jesenic na Korensko sedlo v času, ko pri nas še ni bilo železnice.

Francek, — kot mu še vedno pravijo, — je bil kot 14 letni deček sprejet v tovarno, kjer je v raznih obratih, pri bratovski skladnici, sedaj pa na rešilni postaji vršil službo zelo vestno.

Kljub 40 letnemu službovanju je naš jubilar še izredno čil in krepak. Prav nič se ne stara, vedno je enak, vedno zgovoren in židane volje, povsod dobrodošel in uvaževan.

Naj vrliga sina naših gora usoda ohrani čilega in zdravega še dolgo vrsto let.

ZA DELAVSKO GOSPODINJO

Kako očistimo madeže? Praktični nasveti za ekonomsko gospodarstvo, za čuvanje in ohranitev blaga so potrebni prav v delavskem domu, kjer gospodinja delavska gospodinja s svojimi skromnimi sredstvi. V naslednjem hočemo podati par nasvetov za čiščenje madežev v oblekah in nekaj ostalih praktičnih pripomb, ki smo jih povzeli iz nemških sodobnih revij:

Madež po apnu — odstranimo z limono, tako, da drgnemo po usedlinah apna. Čiščenje s samo vodo ne odstrani madeža.

Madež po črnilu — odstranimo z vodikovim dvokisom, kateremu primešamo nekaj salmijaka. Ako je črnilo padlo na svilo je bolje izmivati z limono in izpirati v mlačni vodi.

Madeže po mastni juhi, ki se često povzročajo, odstranjujemo takoj s terpentinom in benzinom. Vse moramo nato še izpirati s mlačno vodo.

Madeže po barvi — odstrani terpetin. Ne smemo pa čakati predolgo, ker se v barvi lahko nahajajo tudi razkrojilne snovi.

Madeže po katranu, ki so v industriji tako česti odstranjujemo zelo težko. Najprej moramo katran razmehčati, kar storimo s tem, da madež namažemo z maslom, da ga potem lažje odstranimo z nožem. Potem še vse izpiramo z bencinom. Star madež po katranu se ne da izprati.

Madež po kavi — je gost pojav. Lahko ga odstranimo z glicerinom in z mlačno vodo.

Madež po maščobi — odstranimo s salmijakom, ki ga razredčimo v vodi v razmerju 10 delov vode in 1 del salmijaka. Če ne gre napravimo močnejšo mešanico.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Tudi Romunija je prepovedala izvoz starega železa. Najnovejšo poročilo iz Romunije pravi, da je ministrski svet sklenil zabraniti izvoza starega železa. Tako se zapirajo država za državo. Jeseniška industrija stoji pred vprašanjem sirovin tako močno kot še ni stala nikoli. Pričakovati je še nadaljne zapore izvoza starega železa tudi v prekomorskih državah.

Amerika bo povečala nakup v Jugoslaviji. Po zanesljivih poročilih se Amerika zanima za nakup naših proizvodov. Najbolj bi pri tej trgovini prišla v poštev sladkorna pesa, rude, volna in naše zdravilne rastline. O našem »planinka čaj« je poznano, da se prodaja po vsej Evropi.

Zasedanje centrale industrijskih korporacij.

Ob koncu mesecu februarja je bila v Beogradu konferenca industrijcev. Na tej konferenci je iznesel nekaj močnih misli predstavnik Bat'ine industrije g. Tomo Maksimović. Med drugim je izjavil: »Naše reke nimajo dovolj plovniških objektov, naši slapovi in vodopadi so neizrabljeni in leto za letom izgubljam milijarde kilovatov električne energije, med tem, ko so naše vasi in naša mesta še mnogokje v temi in živijo življenje, kakor so ga živeli še v davni. Naš narod živi v blatu, naše ceste so najslabše na svetu, vključ temu, da so druge države z našim cementom zgradile moderne cestne žile preko vse Evrope.

Da dvignemo vse to iz mrtvila, je potrebna industrija, potreben je za to podjetniški duh, potreben je stroj. Dvigniti in podpreti je treba industrijo, ki bo našemu narodu dala plugov, traktorjev, strojev, mlinov, obleke, obutve itd. Naš geografski položaj

nam daje priliko širokega dela, odprta nam so vrata vsega Balkana in bližnjega vzhoda. Tam so milijoni našega narodnega dohodka. Tam potrebujejo stroje, obleke, obutve. Mi jim moremo dati vsega tega, samo podjetnosti je treba, podjetnosti, dela in razumevanja.

Da, industrializacija je v veliki meri tista, ki more prinesiti ljudstvu zadovoljstvo in blagostanje.

Rudnik Trepča. V mesecu januarju je rudnik Trepča proizvedel nad 20.000 ton svinčene rude. Zanimiv in razveseljiv je zaslužek v zadnjih treh mesecih. Ta znaša 263.074 funtov čistega dobička (en funt je okrog 250 Din). Slovenska industrija daleč ni tako dobičkonosna, ker stoji na stališču, da mora tudi delavec zaslužiti. Taki dobički so pri Trepči mogoči zaradi izredne svetovne konjunkturo. Če ne cinka in svinca so poskočile na štiri- do šestkratno vrednost. Poleg tega pa uživa podjetje tudi izredne ugodnosti pri odmeri davkov.

4 milijarde dinarjev potrebujemo po izjavi ministra dr. Kožulja za zgradbo potrebnih cest v državi. Iz tega referata vidimo, da je dozorela misel za zgradbo modernih cest. Priporočali bi, da bi pričeli ceste graditi najprej v Sloveniji, ker so tu najbolj potrebne z ozirom na tujskoprometne prilike pokrajine. Čuje se, da se pripravlja akcija za zgradbo ceste Radovljica—Planica, kar bi prineslo državi ogromno koristi.

Nova elektrarna v Mostah pri Žirovnici. Prvi dan zasedanja banovinskega sveta je govoril jeseniški podžupan in banski svetnik g. Peter Arnež o potrebi zgraditve nove elektrarne, ki bo zalagala potrebe železarne in okolice. Ako naših železaren ne bomo štili vsestransko, se bodo potopile v razliki velikih ugodnosti in investicij za železarne na jugu. Mi ne smemo dopustiti, da bi pomenila rast podjetništva drugod — propad življenjskega standarda, ki smo si ga z delom in pridnostjo — brez daril — sami priborili. Ker je to vprašanje prišlo na tako važen forum, je upati, da bo stvar v kratkem uresničena.

Italijansko-nemško izkoriščanje Abesinije. V Milanu je bilo osnovano društvo za izkoriščanje prirodnih bogastev v Abesiniji. Italijani so udeleženi z 51 %, Nemci pa z 49 % kapitala. V glavnem bodo izrabljali premog, železo, baker in svinec. Gotovo je, da bo življenjski standard prebivalstva v Abesiniji rasel z vsakim novim delom v tej bogati zemlji.

Italija gradi asfaltirane ceste Poljski? Italijansko društvo je ponudilo Poljski, da ji na dolgoročnih kreditih zgradi več velikih asfaltiranih cest. Ta ponudba ne pomeni samo tehniškega in gospodarskega napredka Italije, nego pomeni ponosno listino naroda, ki rase in postaja velesila. Kdaj bomo take ponudbe lahko stavili tudi mi?

Katere kolonije je Nemčija izgubila.

Prav sedaj se mnogo omenja prizadevanje Nemčije, da bi dobila izgubljene kolonije zopet nazaj, zato ne bo odveč, če pogledamo, katere dežele so bile prej v posesti Nemčije in kako velike so bile te kolonije. Nemčija vrši za kolonijami veliko propagando, domala jo začne že pri zibelki, jo vodi preko šol in prepaja z njo ves nemški narod. Kako se bo stvar iztekla, ni gotovo.

Bivše nemške kolonije so bile po vojni razdeljene sledeče:

Tanganjiko s 4.958.505 prebivalcev sta dobili Anglija in Belgija.

Jugozapadno Afriko z 226.930 prebivalcev je dobila južno-afriška unija.

Kamerun z 2.296.457 preb. je dobila Francija.

Kamerun s 778.352 preb. je dobila Anglija.

Togo z 293.671 preb. je dobila Anglija.

Togo s 293.671 preb. je dobila Anglija.

Karolini s 26.332 preb. je dobila Japonska.

Kiaučau s 390.337 preb. je dobila Kitajska.

Maršalske otoke z 10.371 preb. je dobila Japonska.

Otok Mauru z 2.996 preb. je dobila Avstralija.

Jugoslavija ni dobila nobene kolonije, zato pri tem vprašanju ni prizadeta.